

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 7Cdo/6/2020
Identifikačné číslo spisu: 7216214806
Dátum vydania rozhodnutia: 30.06.2022
Meno a priezvisko: JUDr. Ivan Rumana
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2022:7216214806.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: E. K., nar. XX.XX.XXXX, bytom G. XX, C. zast. Advokátska kancelária JUDr. Peter Rybár, s.r.o., so sídlom Kuzmányho 29, Košice, IČO: 47 234 466 proti žalovanému: PROFI CREDIT Slovakia, s. r. o., so sídlom Pribinova 25, Bratislava, IČO: 35 792 752 zast. Advokátska kancelária JUDr. Andrea Cviková, s. r. o., so sídlom Kubániho 16, Bratislava, IČO: 47 233 516, o zaplatenie 2.717,17 € s prísl., vedenom na Okresnom súde Košice II pod sp.zn. 39C/317/2016, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach zo dňa 11. apríla 2019, č.k. 5Co/386/2018-185, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Košiciach zo dňa 11. apríla 2019, č.k. 5Co/386/2018-185 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom Krajský súd v Košiciach (ďalej len „odvolací súd“) zmenil rozsudok Okresného súdu Košice II (ďalej len „súd prvej inštancie“) č.k. 39C/317/2016-140 zo dňa 30. apríla 2018, tak že žalobu zamietol, žalovanému priznal náhradu trov konania v plnom rozsahu a zrušil výrok, ktorým súd zaviazal žalovaného zaplatiť súdny poplatok za návrh vo výške 163,- eur.

2. Odvolací súd poukázal na to, že súd prvej inštancie žalovanému uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi sumu 2.717,17 eur s príslušenstvom. Z odôvodnenia rozhodnutia súdu prvej inštancie vyplýva, že strany uzatvorili zmluvu o revolvingovom úvere, na základe ktorej žalovaný poskytol žalobcovi sumu 1.659,70 eur, pričom na základe tejto zmluvy bolo na účet žalovaného poukázané plnenie vo výške 3.717,17 eur. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že na strane žalovaného došlo k bezdôvodnému obohateniu. Vo vzťahu k námietke premlčania súd prvej inštancie poukázal na to, že platil zák. č. 258/2001 Z. z., ktorý obsahoval povinnosť uvádzať v zmluvách obligatórne údaje a v prípade absencie týchto údajov bol úver bezúročný a bezodplatný. Keďže žalovaný ignoroval zákonnú povinnosť uvádzať tieto údaje v zmluvách, tak išlo o úmyselné konanie, ktoré bolo zamerané na získanie bezdôvodného obohatenia.

3. Odvolací súd poukázal k námietke premlčania na to, že žalobca neunesol dôkazné bremeno týkajúce sa úmyselného konania žalovaného. Podľa odvolacieho súdu dohodnutá výška odmeny a ročná úroková

sadzba je v rozpore s dobrými mravmi, a teda zmluva je v tejto časti podľa § 39 OZ absolútne neplatná. Na základe čoho k bezdôvodnému obohateniu došlo plnením z časti neplatného právneho úkonu. Jedná sa o absolútnu neplatnosť právneho úkonu, pri ktorom objektívna premlčacia doba začala plynúť poskytnutím každej jednotlivkej splátky, nad rámec zaplatenej istiny. O prípadných dôvodoch neplatnosti zmluvy o úvere vzhľadom na nevyvrátiteľnú právnu domnienku znalosti právnych predpisov mal žalobca vedomosť už pri podpise zmluvy o úvere, rovnako mal vtedy vedomosť kto je veriteľom zo zmluvy a komu a kedy jednotlivé splátky úveru spláca. Je teda možné uzavrieť, že subjektívna lehota na vydanie bezdôvodného obohatenia začala plynúť zaplatením príslušnej splátky úveru nad rámec zákonom ustanovenej povinnosti. Keďže podľa § 107 ods. 1 OZ právo na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil toto právo aj z poslednej splátky uplynulo 08.12.2012 a keďže žaloba bola podaná 27.06.2016, bola podaná po uplynutí premlčacej doby a toto právo nemožno žalobcovi priznať.

4. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, ktorého prípustnosť odvodzoval z § 421 ods. 1 písm. b) a c) CSP. Dovolateľ prípustnosť dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP vyvodzoval vo vzťahu k právnej otázke posúdenia úmyselného bezdôvodného obohatenia a podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP a vo vzťahu k právnej otázke začiatku plynutia dvojročnej subjektívnej premlčacej doby.

5. K úmyselnému bezdôvodnému obohateniu dovolateľ poukázal na to, že je potrebné aplikovať režim úmyselného bezdôvodného obohatenia a objektívnu premlčaciu dobu. Na strane žalovaného bol daný minimálne nepriamy úmysel sa bezdôvodne obohatiť. Vedomosť o povinnosti uvádzať obligatórne náležitosti úverovej zmluvy umocňuje fakt, že ide o subjekt poskytujúci finančné služby spotrebiteľom, preto nemožno takéto dlhodobé a opakované konanie považovať za nedbanlivostné. Na základe uvedeného poukazom na nevyvrátiteľnú domnienku o vedomosti právnych predpisov potom v čase uzatvárania úverovej zmluvy žalovaný musel mať vedomosť o tom, že v jeho zmluvách musia byť uvádzané všetky náležitosti vyžadované zákonom, pričom v opačnom prípade sa na jeho zmluvy bude hľadieť ako na bezúročné a bezpoplatkové, čím môže dôjsť na jeho strane k bezdôvodnému obohateniu. U žalovaného bol daný minimálne nepriamy úmysel.

6. K začatiu plynutia subjektívnej premlčacej doby dovolateľ uviedol, že podstatnou skutočnosťou by malo byť to, kedy sa spotrebiteľ skutočne dozvie, že nemá alebo nemal plniť splátky, pretože tu existuje iná právna skutočnosť. Dovolateľ sa o tom, že sa na jeho úkor niekto obohatil, resp. s tým kto sa na jeho úkor obohatil dozvedel pri prvej porade so svojim právnym zástupcom, ktorého vyhľadal za účelom usporiadania vzťahov so svojimi veriteľmi a v ten istý deň mu udelil plnú moc na zastupovanie, pričom skorší dátum zistenia existencie bezdôvodného obohatenia nebol preukázaný.

7. Dovolateľ navrhol, aby najvyšší súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdí, resp. aby zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie a priznal dovolateľovi nárok na náhradu trov konania.

8. Žalovaný vo vyjadrení k dovolaniu navrhol, aby dovolací súd dovolanie odmietol, resp. zamietol a priznal mu nárok na náhradu trov konania.

9. K vyjadreniu žalovaného dovolateľ zotrval na podanom dovolaní.

10. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu zastúpená v súlade s § 429 ods. 1 CSP, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), skúmal, či sú splnené ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania a bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je dôvodné.

11. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa

potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a) pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b) ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c) je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

12. Aby určitá otázka mohla byť relevantná z hľadiska § 421 ods. 1 CSP, musí mať zreteľné charakteristické znaky. Predovšetkým musí ísť o otázku právnu a tiež, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie. Dovolací súd je viazaný iba vymedzením právnej otázky, ktoré považuje dovolateľ za nesprávne, nie určením, pod ktorý prípad prípustnosti jej riešenia (§ 421 ods. 1 CSP) táto otázka spadá. Prípustnosť podaného dovolania teda dovolací súd posudzuje vždy autonómne podľa jeho obsahu (8Cdo/54/2018, I. ÚS 51/2020). K dovolateľom položeným právnym otázkam poznajúc vlastnú rozhodovaciu prax, dovolací súd dospel k záveru, že tieto právne otázky sú v praxi dovolacieho súdu vyriešené, a preto posudzoval prípustnosť podaného dovolania z § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

13. Dovolací súd k prvej položenej otázke uvádza, že kruciálny dôvod, pre ktorý nebolo vyhovené žalobe nespočíval v riešení otázky úmyselného bezdôvodného obohatenia. K prvej nastolenej otázke sa odvolací súd vyjadril stroho, a to v bode 25. odôvodnenia, že žalobca neuniesol dôkazné bremeno týkajúce sa úmyselného konania žalovaného a následne v bode 32. odôvodnenia, že vzhľadom na skutočnosť, že súd vyhodnotil ako dôvodnú námietku premlčania pre uplynutie subjektívnej premlčacej doby, posudzovanie dĺžky objektívnej premlčacej doby už nebolo právne relevantné. Nevyhnutnou podmienkou prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP je, že sa týka právnej otázky, na riešení ktorej založil odvolací súd svoje rozhodnutie. Toto ustanovenie dopadá len na takú právnu otázku, ktorú: odvolací súd riešil a (zároveň) sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Otázka, ktorou sa strany sporu, prípadne aj súd v konaní síce zaoberali, na vyriešení ktorej ale nie je v konečnom dôsledku založené dovolaním napadnuté rozhodnutie, nie je relevantná v zmysle tohto ustanovenia (3Cdo/214/2018). Odvolací súd nezaložil svoje rozhodnutie na riešení otázky úmyselného bezdôvodného obohatenia, ale založil ho na riešení otázky, kedy začala plynúť subjektívna dvojročná premlčacia doba. Vzhľadom na to, že žalobca v dovolaní nevymedzil právnu otázku, na ktorej založil svoje rozhodnutie odvolací súd, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobcu v tejto časti nie je procesne prípustné.

14. Dovolací súd k druhej právnej otázke odkazuje na uznesenie dovolacieho súdu sp.zn. 7Cdo/268/2021 zo dňa 28. februára 2022:

„6. Dovolateľka poukázala ďalej na to, že odvolací súd nesprávne vyriešil právne otázky, ktoré ešte neboli vyriešené v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, a od ktorých záviselo jeho rozhodnutie, a to -„či sa vzťahuje na premlčanie nároku dlžníka na vydanie bezdôvodného obohatenia z úverovej zmluvy desaťročná premlčacia lehota podľa §107 ods. 2 OZ bez ďalšieho z toho dôvodu, že veriteľ (banka) je profesionálom a podniká v oblasti poskytovania úverov“

-„či možno kritériá pre začatie plynutia subjektívnej premlčacej lehoty na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia podľa § 107 ods. 1 OZ vyhodnocovať bez zohľadnenia objektívnych skutočností, iba na základe tvrdenia žalobcu a ním predloženého písomného stanoviska tretej osoby o právnej kvalifikácii tohto nároku“.

12. Dovolací súd konštatuje, že právne otázky položené dovolateľkou sú vyriešené riešené judikatúrou ad1/ rozsudkom SDEU C- 485/19 a ad2/ rozhodnutím najvyššieho súdu sp.zn. 5Cdo/29/2021.

19. Pokiaľ ide o druhú otázku položenú dovolateľom, najvyšší súd poukazuje na to, že v rozhodnutí sp. zn. 5Cdo/29/2021, týkajúcom sa podobnej skutkovej a právnej problematiky najvyšší súd najskôr poukázal na dovolacie rozhodnutia sp. zn. 3Cdo/169/2017 a 8Cdo/163/2018, ktoré obe boli neskôr zrušené ústavným súdom (III. ÚS 43/2020 a I. ÚS 51/2020)... Ústavný súd v danej veci ďalej konštatoval, že predchádzajúce rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/67/2011 a sp. zn. 5Cdo/121/2009 «nedávajú odpoveď na otázku, či je namieste plynutie začiatku subjektívnej premlčacej doby odvíjať od znalosti spotrebiteľa o právnej úprave zakotvujúcej bezúročnosť a bezpoplatkovosť úveru (uplatnenie zásady „nezalosť zákona neospravedlňuje“), ani na otázku, či za takéhoto stavu je moment, kedy reálne dôjde k plneniu spotrebiteľa nad rámec istiny, rozhodujúcim z pohľadu záveru o nadobudnutí skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia. V tomto kontexte je

potrebné sa vysporiadať s otázkou súvisiacou s bežnou životnou skúsenosťou, a síce, či je pravdepodobné, aby dlžník platil veriteľovi plnenie, ak by vedel, že mu toto plnenie nepatrí. Otázkou je, či potom možno za moment, kedy sa dlžník dozvedel o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa bezdôvodne obohatil, považovať uzatvorenie konkrétnej spotrebiteľskej zmluvy o spotrebiteľskom úvere." V rozhodnutí sp.zn. 5Cdo/29/2021 najvyšší súd zvýraznil špecifickosť situácie, vzniknutej a vyvolanej osobitosťou právnej úpravy spotrebiteľského práva, najmä zák. č. 129/2010 Z.z. V podstatnom uviedol, že „[z]a skutkovú okolnosť (skutkové okolnosti), ktorá je (sú) podstatná pre nadobudnutie vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, potrebnej pre začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby, je podľa názoru dovolacieho súdu potrebné považovať skutočnú vedomosť spotrebiteľa o tom, že nemá (nemal) plniť splátky spotrebiteľského úveru vo výške dohodnutej v úverovej zmluve. Bez tejto vedomosti je spotrebiteľ v presvedčení, že jeho povinnosťou je (bolo) plniť zmluvne dohodnutý záväzok a splácať dlh splátkami vo výške dohodnutej v zmluve, ktorej návrh riadne a podľa dôvery spotrebiteľa v súlade so zákonom vypracoval veriteľ - dodávateľ ponúkajúci svoj produkt. Nestačí preto len predpokladať, že oprávnená osoba skutkové okolnosti mohla vedieť, alebo sa ich mohla alebo mala dozvedieť, ak by vynaložila potrebnú starostlivosť. Dovolací súd zdôrazňuje, že spotrebiteľova vedomosť o tom, že výška splátok (resp. celého konečného dlhu zahŕňajúceho aj úroky a poplatky) je v úverovej spotrebiteľskej zmluve uvedená nesprávne, je sama osebe skutkovou okolnosťou, nie okolnosťou právnou (zistenie o rozpore takéhoto zmluvného dojednania so zákonom je len dôvodom nadobudnutia tejto vedomosti) ... Otázkou nadobudnutia skutočnej vedomosti spotrebiteľa o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor bezdôvodne obohatil, nemožno oddeliť od ustálenia momentu, kedy spotrebiteľ túto vedomosť získal. Ide totiž o to, či je možné pri každej zmluve o spotrebiteľskom úvere a u každého spotrebiteľa automaticky usudzovať nadobudnutie skutočnej vedomosti o bezdôvodnom obohatení len na základe spotrebiteľovej dôkladnej znalosti obsahu zmluvy o úvere a povinnosti plnenia na účet veriteľa, čo by v podstate znamenalo prezumpciu jeho vedomosti o rozpore jej (niektorých) ustanovení so zákonom ... Vychádzajúc z povahy spotrebiteľských právnych vzťahov realite praktického života, a teda aj zdravému rozumu, odporuje požiadavka podrobnej (až detailnej) znalosti právnych predpisov zo strany spotrebiteľa. Preto neinformovanosť spotrebiteľa, resp. jeho nedostatočná informovanosť v tejto oblasti mu nemôže byť na ujmu." Najvyšší súd v danej veci uzavrel, že „podstatnou skutkovou okolnosťou, ktorú by sa mal spotrebiteľ dozvedieť, aby mu začala plynúť subjektívna premlčacia lehota, je vedomosť o tom, že úver sa považuje za bezúročný a bez poplatkov. Pri skúmaní momentu, kedy spotrebiteľ nadobudol vyžadovanú skutočnú (preukázanú) vedomosť o tejto podstatnej skutkovej okolnosti ... je potrebné si uvedomiť, že ide o subjektívny okamih, v ktorom sa spotrebiteľ dozvie také skutkové okolnosti, ktoré mu umožnia uplatniť svoje práva v súdnom konaní žalobou o vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, t. j. keď sa jeho právo stalo nárokom (actio nata). Rozhodujúce nie je, či možnosť dozvedieť sa tieto skutočnosti mal už skôr".

20. Uvedené závery dovolacieho súdu boli plne súladné s rozsudkom Súdneho dvora Európskej únie (ďalej aj „Súdny dvor“) vydaného dňa 22. apríla 2021 vo veci LH proti Profi Credit Slovakia s.r.o. (C-485/19). „Podstatou prvej položenej prejudiciálnej otázky bolo určiť, či sa má zásada efektivity vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že na žalobu podanú spotrebiteľom o vrátenie súm zaplatených neoprávnene na základe nekalých podmienok v zmysle smernice 93/13 alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice 2008/48, sa vzťahuje trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu“. Súdny dvor v tejto súvislosti vyslovil názor, že „zásada efektivity sa má vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, ktorá stanovuje, že na žalobu podanú spotrebiteľom o vrátenie súm neoprávnene zaplatených v rámci plnenia zmluvy o úvere na základe nekalých podmienok v zmysle smernice 93/13 alebo na základe podmienok, ktoré sú v rozpore s požiadavkami smernice 2008/48, sa vzťahuje trojročná premlčacia lehota, ktorá začína plynúť odo dňa, keď došlo k bezdôvodnému obohateniu.“

15. Zhodne rozhodnutia dovolacieho súdu sp.zn. 7Cdo/181/2020, 7Cdo/79/2021 a 5Cdo/29/2021.

16. Občianskoprávne kolégium Najvyššieho súdu SR na svojom zasadnutí dňa 22.06.2022 prijalo na uverejnenie rozhodnutie č. 13 podľa ktorého „Analogická aplikácia 10 ročnej objektívnej premlčacej doby súdmi Slovenskej republiky pri práve spotrebiteľa na vydanie bezdôvodného obohatenia (§ 107

ods. 2 Občianskeho zákonníka) získaného plnením na základe spotrebiteľskej úverovej zmluvy, je právnym dôsledkom prednosti rozsudku Súdneho dvora Európskej únie C - 485/19 zo dňa 22. apríla 2021 v právnom poriadku Slovenskej republiky. (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 28. februára 2022, sp. zn. 7Cdo/268/2021). Dovolací súd dodáva, že analogická aplikácia spočíva v tom, že v týchto prípadoch sa neskúma zavinenie vo forme úmyslu.

17. Z uvedených dôvodov dovolací súd konštatuje opodstatnenosť námietky dovolateľa, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení v takej otázke (premlčanie), ktorá bola podkladom pre rozhodnutie vo veci samej, na základe čoho najvyšší súd uzatvára, že dovolanie žalobcu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) je nielen prípustné, ale tiež dôvodné.

18. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Dovolací súd podľa týchto ustanovení zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP). Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

19. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.